

Бүрхит-монгол ҮНЭН

№ 133 (4253)
1943 оной
ИЮНИЙН
27
воскресенье
Сая 20 минут

ВКП(б)-гэй Областной Комитедэй,
ВМАССР-эй Верховно Советдэй ба
ВКП(б)-гэй Улан-Удын ГК-гэй орган

Мүнөөдэрэй номерто:

СССР-эй Верховно Советдэй
Президиумэй Указууд (1-дөх
шюурта).
Манай авиацид довтолго
(1-дөх шюурта).
Сабшалан ба таряалан дээр-
нээ (1-дөх шюурта).
Байндэрлэгийн республиканска
комиссида (1-дөх шюурта).
Бурят-Монголой баатар (2-дөх
шюурта).

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ

ГЕРОЙ

ЖАМБАЛ ТУЛАЕВ

Энэ эрхлэг баатарай нэрэн бүхы
ветскэ Союз дотор алдаршаба. Бу-
рхит-монгол ардай эрхлэг хувчунэй
эрхэ харин харша дайсагнаа хэтын
мгальнэ хамгаалгы, советскэ ээсэ-
суурхуулган солото хувчунэй ээр-
мэ байна. Манай ард өөрынгөө эр-
мэ хувчунэ магтан дуулана. Мүнөө
шухан хувчунэ баатар Тулаевы
шанна наарадаг боло. Мүнөө манай
ардай эмгэтэй хувчунэ Жамбал Ту-
лаевэй жэжээгээр зоригтой шангаар
шалжа, илалтын хэрэгтэ улам ой-
туулхын тулада тэмсэн нурана.

Жамбал Ешевич Тулаев Эсэгэ ор-
ло хамгаалтын дайнай эхилхэнэ ой-
ло түрүүлэн ба тэмэсэн Түхэнэй-
нэ баян нотагы, сүлөөтэ советскэ
орлоо бүмитагаша дайсагнаа арша-
н хамгаалхын тулада агуушан бэвэ
бай гэгээрэ бэлэн арылтан нохо-
удыг алаа хойжа абана.

16 нара соо немецко-фашистка бу-
литаргашдагтэй хам оромо, ноур
бураа харалса, тулалдажа, урданай
туушман мүнөөнэй мэргэн буудагш
бол мэхэтэ муухай дайсагнай аюул-
нэй хүртэ хүсэнхын боло. Энэ үедэ
илалда гарахан баатар 313 галуу
шистнуудай голын талба. Энэ
соо эндэхи манай агууша хувчун
илдэг галын 30 гаран немецкэ
айтэрнуудыг дэлхэн юм.

Жамбал Ешевич Тулаев гал дүлэн
нэ хүмэ бархы дабажа, хатуушан
арша, харша нохосуудыг лад мэргэ-
нэ сохино нурахан болбошье. Ста-
нэ багшын дайшалхыг примэзье бэ-
рүмэ өөрынгөө мэргэжэл шадаба-
ныг улаа бүрн мэргэжүл хурална
шана. Тулаев болбол гансахан мэргэн
буудагша тэдэ бэшэ, харин мэхэтэ
эрхэ хянагша, тагнуушша, командир,
шударгуу эсэхэ байлдагшанарыг бэлэн
нуурагша багша мүн. Коммунист
Тулаев хатуу булад жаяг заршамай,
илхэ тэсээрхын, эсэн бодолой толо-
ло жэжээ гэжээ.

Тэрэ шунахай нохосуудыг Тулаев
шнгээр хяа бутта сохиын түлөө
илдаанай фронтын боц командир-
нууд тэмсэн, Тулаев шнгээр тимнэ
эрхлэг шангаа амаллахын түлөө ара-
лалда байхан хувчунэ оролодо.

Манай бурхит-монголой ард зориг-
той баатар Жамбал хувчунээрэ ом-
орхон, Автономно Советскэ Социалис-
тичскэ Республикында тогтоноло
айшо 20 жэлэй ойе ажал хувдэжэ-
нэ, түгээр эх-амжалтаар утгахын
үлөө эрхлэн тэмсэжэ байна.

Мүнөө манай герой Бурят-Монгол
итатга бусажа эрэд, ами наһаа
илдэнгүй амбайдал ба эрхэ сүлөө-
нэ ээрхэг дайсагнаа аршалжа аба-
дан тула 16 нара соо тэмсэжэ ябан
уудагша тосоо хэжэ, амалшан ниг-
нэ урма зоригшын үргэн татажа,
тэрэ хүн эхтэ эршэтэ амалда зориг-
шана.

Жамбал Ешевич Тулаев туйлахан
тогтонгүй эхэрбэ 16 нара соо 313
нэ хөдөөн байгаа наа, эдэгжэ
эсэд үшөө 626-е алахаб, 33 хүннэ
нэ мэргэн буудагшад болгомо нурга-
нэ байгаа наа, үшөө 66-е бэлэхлэб,
нэз минин командирлан вэбэ
1142 немецкэ хөдөөн байгаа наа,
үшөө 3.000-е үгы хэхэ гэжэ шахаан
илдэнгүй түрэл бурхит-монгол ардагша
үшээ.

Имэшударгуу зоригтой манай ху-
вчунэ ард нитынгээ этгэл дайсагна-
нэ хэриулка, түрнэхэй дайсагннэ
үшөөтэ нагтын газар дайсагнаа эсэр-
нэ наһаа байна. Имэ эрхлэг
манай хувчунэ илалтын сэгнэ ойртуул-
на. Эсэгэ орлоо хамгаалтын дайнай
илалхы тулалдажа немецко-фа-
шистка бүмитагаша хувчунэ
тула татажа байһандань граднай бата
илдэнгүй.

Тулаев баатарай тимнэ тодорхой
илдэнгүй абалд абалдань үшөө
эршэтэй ба эмхитэй шанга амалар,
илдэнгүй бүтээсье улам азгэл-
нэ үшөө, бүрн эхэ байлдаанай эсэр-
нэ эрхлэг фронтдо үгмэ, тэбан
шударгуу малаа тэрган тобиорго бэлхэ-
нэ. Байшалан таряалангай ургасын
илдэнгүй манай республикын
илдэнгүй Тулаев баатарай түрэл
илдэнгүй харюусаха боло.

Тулаев шнгээр тэмсэжэ нурал!

ДАЙЛАЛДАЖА БАЙГАА АРМИ.

Советскэ Союзай Герой гвардийн полковник П. А. Белив гэгшын ко-
мандадаг 3-дахы тусгаар мотоциклетнэ полк болбол Эхэ оронойгоо
түлөө бололон байлдаануудта эрхлэг зоригой ба айхы мэдэхгүй аб-
далай эрхим жэжээ харуула. Тус полк дайсанай 17.000 солдат ба офи-
цернэ алахан, 32 немецкэ самолёт, 14 танк, ашаатай хэдэн зуун автома-
шина ба улаануудыг, 230 пулемёт ба 33 эхэ буу үгы хэбэн, түмэрзай
3 хүүртэ тэжэлэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Гвардийн сержант Н. С. Чернышев ба гвардийн аха-
лаша сержант Н. Ф. Сычевый мотоциклетнэ танкуудай дотор ябажа
ябана.

Д. Фавшловичын фото
(ТАСС-эй фотохронико).

Сабшалан ба таряалан дээрнээ

8 колхоз үбхэндэ оробо

Сэлэнгын аймагай колхозууд ургаса
байнтай сабшалангайша үбхэ ногооо
түвбөрлэн сабшала захалба.
Жаргалантын сомоной Тельманш
нэрэмжэтэ колхозой хадалан сабшалан
дээрнэ 2 сенокосилка ба 30 гар ха-
жууртай хувчунэ хувдэмэрлэв. Мүн
энэ сомоной ХVIII партсөөднэй нэрэм-
жэтэ колхозой членүүд 12 гар хажуур
ба 2 сенокосилкаар үбхэн сабшала
эхилэб.

Пар хахалалгы эрид шангалха

Хажын аймагай колхозууд бүрнэй
мэдөөгээр 3.580 га пар хахалжа эр-
тын пар хахалжа түсөөбө 46,8 про-
цент болгобо.

Аймагай түрүү колхозууд пар ха-
халжа түсөөбө гол түвбэ дүүргэжэ бо-
ло. Тельманш нэрэмжэтэ колхоз эр-
тын пар хахалжа түсөөбө 70—80 про-
цент болгобо. «Улаан Таршан» — 70
процент дүүргэбэ, 250 га пар «Комму-
тер» колхоз хахалжа, Хажын со-
моной Сталинш нэрэмжэтэ колхоз мүн
223 га пар эрхим шангайгаар хаха-
лад байна.

Гэхтэй хамта аймагай бүхы колхоз-
ууд жэлдэ энэ хырын хэмжээний пар
хахалгын байха юм. Хэдэ хэдэн кол-
хозуудай хүтэлбэрилэгшэд тарилга
дүүргэнээрэ наһаагаа амаржа, өөбө-

Гэгдэлэйн шалтаган горючнэ „зөөлгэ“

Хорин аймагай колхозууд эртын
пар хахалжа түсөөбө эвхэн э 20,7
процент гү, али республикын колхозу-
удай дунна пар хахалгалтын талаар
12-дөхи нуурн эвэлнэ.

Хоринхидай тоолодог ёһоор, түрүү
колхозуудын 108 га пар хахалхан,
Ждановш ба 100 га пар хахалхан
Удын сомоной Сталинш нэрэмжэтэ
колхозууд болово. Сэлхын хэлхээтэ
колхозууд аймаг соогоо нэгэн эхэ кол-
хозуудын болово. Тээ эдэ колхозууд
пар хахалагана эвхэн э 7—8 пугт
гаргана.

Энээн дээрнээ тобшолол гэргад
үсэхэдэ, бусад колхозуудын пар ха-
халгалтын талаар ямар байдалтай бай-
һанын эдэ болово бээ. Гэхтэй хам-
та, энэ аймагай олонхи колхозуудай
хабарайгаа тарилганы үнэ сагта дүүр-
гэн ябадалын хараада абалсаха
хэрэгтэй.

Тээ пар хахалгалгы хоринхидай
хойшон татаган шалтаганшын имга-
та ямар нүмэдэ байна? Энээнэй хар-
юун тон тодо ба үсөөхэн үгтэй
байха юм. Нэгдэхээр, пар хахалага
гэгшэ тарилгатай ади бэшэ юм, имэ
хэдэн энэини намар болтор хаха-
ла үрдинэ бэсэднэ гэбэн банал бодол
зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэ
үшөө бии байһанаар тайлбарлагдана.
Хөөрхөөр, «горючнэ зөөлгэ» байһан ха-
да пар хахалжа заб сүлөөнэй боло-

вогчнэ гэгшэ баримтагуй шалтаганшай
байһанаар тайлбарлагдана. Ингээд
гансашы колхозуудай хүтэлбэрилэг-
шэд хэлжэг бэшэ, харин АЗО-е даа-
шэ нүхэр Олошкыншын хөтөрөгчөөр
хэлжэ шууна.

—Горючнэ зөөлгэндэ хэды морин
ябажа? — гэжэ асуухадэ:

—300 гаран морин ябана, — гэжэ
нүхэр Олошкын харюусаа. Аймаг
соогоо ори ганса МПС-тэй гад, тэрэ-
нэ хангалтын тулада 300 гаран морн
ябуулжа байһабди гэхэдэ өтгөншын
бэрхэтэй байна. Хэрбэ 300 морн го-
рючнэ зөөлгэндэ ябуулашын байха-
дань, үшөө саангай хэдэ шэнээр мор-
гдой байһаныншэ нууса бэшэ хэрэг.

Урда жэлүүдтэ пар хахалагын
түсөөбө жэлдэ жэлдэ дүүргэнгүй,
батар ургаса абажа байдаг байһанаа
Хорин аймагай колхозууд аһаха
ёһотой. Түсөөбө ёһоор 6.000 га пар
хахалжа ёһотой аад, мүнөө эвхэн э
1.000 гаран га пар хахалагад байна.
Энээн урдагшад байдалыг дабтажа
байһаныншэ гэршэлнэ.

Үсөөнэй хувдэмэрлэ жэлдэрэн ор-
ло хүртэр тоотой үдэр үлэб. Энээн
хэдэн үдэрэ хүсэт хэрэгжэжэ. Бүхы
морн унаагшан хушын пар хахала-
гад эсвэлэн, пар хахалагынга тв-
сөөбө дүүргэжэ гэгшэ хамагуй шуу-
ла зорилго болово.

СССР-эй Верховно Советдэй Президиумэй УКАЗ

Улан Армиин начальствуюча ба райдоы составта Советскэ Союзай Гароин нэрээрэгэ олгохо тухай

Немецкэ бүмитагаша эсэргүү дай-
най фронтууд дээрэ Командованинга
дайшалхы даалбаринуудыг жэжээтэ на-
наар дүүргэхэ зуураа шэн зориг ба ге-
роиство гэргаланын түлөө Ленинэй ор-
ден ба «Алтан Одон» медаль баруула-
гайгаар Советскэ Союзай Героин нэр-
ээрэгэ олгохо:

1. Гвардийн полковник БИЛЮТИН Кон-
кретий Васильевича
2. Младшэ сержант ЕЛИСЕЕВ Михаил
Григорьевича
3. Младшэ лейтенант ИРИКОВ Николай
Романовича
4. Гвардийн полковник КАЗАКЕВИЧ
Павел Константиновича
5. Улаанармеец МАТРОСОВ Александр
Матвеевича
6. Лейтенант МЕРЗЛЯК Иван Дмитри-
евича
7. Гвардийн лейтенант ОМЕЛЕЧКО Ни-
колай Фёдоровича
8. Гвардийн улаанармеец ПОЛОВИ-
НИН Валентин Алексеевича
9. Гвардийн лейтенант РЯБЦОВ Алек-
сандр Васильевича
10. Сержант СИСЕЙКИН Фёдор Дми-
триевича
11. Ахалагша сержант ТАХИРОВ Аван-
дэ

СССР-эй Верховно Советдэй Прези-
диумэй түрүүлэгшэ М. КАЛИНИН.

СССР-эй Верховно Советдэй Прези-
диумэй секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль.
1943 оной июниин 19.

СССР-эй Верховно Советдэй Президиумэй УКАЗ

Уранхошолшо Гладков Фёдор Васильевичыс Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнаха тухай

Литературын талаар гайхамшгата
гэгшэ гэргаланын түлөө, 60 наһа
гүсэбэнтэй дашарамдуулан, урдан
Ленинэй орденоор шагналдан уран-
хошолшо Гладков Фёдор Васильевичыс
Ажалай Улаан Тугай орденоор шагна-
ха.

СССР-эй Верховно Советдэй Прези-
диумэй түрүүлэгшэ М. КАЛИНИН.

СССР-эй Верховно Советдэй Прези-
диумэй секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль.
1943 оной июниин 20.

СССР-эй Верховно Советдэй Президиумэй УКАЗ

Уранхошолшо Гира Людас Константиновичыс Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнаха тухай

Уранхайшанай литературын талаар
эрхим габяануудыг гэргаланын тү-
лөө, литературын ба олонжын ажаал-
лбуулын, 40 жэд гүсэбэнтэй даш-
рамдуулан литовскэ уранхошолшо
Гира Людас Константиновичыс Ажалай
Улаан Тугай орденоор шагнаха.

СССР-эй Верховно Советдэй Прези-
диумэй түрүүлэгшэ М. КАЛИНИН.

СССР-эй Верховно Советдэй Прези-
диумэй секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль.
1943 оной июниин 23.

Һайндэрлэгийн республиканска комиссида

Бурят-Монгол АССР-эй 20 жэлэй
ойе үнээрэгэ һайндэрлэгийн Респу-
бликанска Комисси болбол тус ойн
үдэртэ Улан-Удэ городто бурхит-монгол
ардай заншалта наахан болохо нур-
харбаа эмхлэхэ гэжэ тогтобо.

Эндэ республикын бүхы аймагууд-
һа эрхим шалгаран нурхарбаан,
барилдаша бүхэнүүд ба гүйгөөшэ морн
сугларха байна.

Мүн хамта энэ бүхэ-республиканска
спартакиада болохо юм.

ВМАССР-эй 20 жэлэй ойдо зориула-
дан шатарай түрүн мүнөөдэр нэг-
лэбэ. Энэ аймаг аймагуудһа ба Улан-
Удэ городһоо эрхим шатаршад эршэн
байна.

Республикын һайндэрлэгэ болтор
дүүрхэ байһан энэ түршита республи-
кын шатарай чемпион шалгаржа гара-
ха ёһотой юм.

Манай авиаци дайсанай аэдромуудыг, Орша гэдэг түмэрзамай узелы ба Карачев станции бомбодобо

Июниин 24-эй һүвчнэ манай хого
нияздэг авиаци дайсанай аэдромууд
та, Орша гэдэг түмэрзамай узелда ба
Карачев станцида довтолгоуудыг хэ-
бэ. Бомбодолгы эсэстэ аэдромууд
дээрэ олохон тооту немецкэ самолё-
дууд үгы хэрдэн байна.

Орша гэдэг түмэрзамай узел дээрэ
байһан дайсанай эшелонууд ба Карачев
гэдэг түмэрзамай станциин оршон-
дох домо эсэргэлнүүдэй складууд
хүсэтэ бомбодолодо дайрагдан бай-
ха юм Олон газарта түймэрүүд гар-
раа, түймэрүүдэй хойнобхо хүсэтэ
гэрхэрлэнүүд боло. Манай 3 сам-
лёт базануудта бусажа эрэгчэй,

Советскэ Информбюроноо.

Июниин 25-ай үглөөнэй мэдээсэл

Июниин 24-эй һүвчнэ туршадэ
фронт дээрэ шуула юмэ юушье бо-
лоогүй.
Манай авиаци Баренцөө далай соо
дайсанай харуудай 2 катернэ ба
транспортнэ шпехтөөнэ байна.
★ Баруун фронттын нэгэ уласток
дээрэ манай подразделени бугтай ба
пулемётно бугталгаар немецкэ та-
гнушадтай отрядын тараан сохтобо.
Проволочой хаагшын хажууда дайса-
най 40 үхээр үлөө. Снайпернууд
младшэ сержант нүхэр Якименко ба
улаанармеец нүхэр Чернов гэгшэд не-
мецкэ солдактуу эхэ бугтаа ойн соор-
хойло гаргал буудалда бэлдэхэ
байһа гэжэ мэдэбэ. Советскэ снайпер-
нууд хоёр дахин бууджа, дайсанай
хөөр артиллеристнэ алаа. Угшшанын
үхэр бугтаа орхёдо бутарса гүйлэһэн
байна.

★ Бедгородэй оршондо ахалагша
сержант нүхэр Миленин манай пози-
цинууд дээгүүр нийдэжэ ябаһан не-
мецкэ самолёт тээшэ пулемёдоор 3
отереть табоба. Тэрэ самолёт утга
бушхалжа өөлөө гараха аргаа алдаа.
Сержант үшөө хэдэн отереть табоба,
дайсамай самолёт манай түрүү захата
дүтхэнэ унашо.

★ Лисчанскын оршондо дайсамай 2
булэг ябан сэрэгүүд манай частнууд-
дай позицинуудыг байлдаагар тагна-
хыг мэдэбэ. Советскэ подразделени-
нүүд немецүүдыг сар соош харжа,
тэдэрнэ дүтэ эрүүлэгдэ ябан сэр-
гэй бүхы түрэлэй буунуудар буудалын
байна. Дотожо ябаһан гитлеровец-
үүдэй олонхын үгы хэрдэн ба
үлэшынэй эмхэ туримтүүдээр гэр-
гэ томилоно байха юм.

★ Удэршын 9 немецкэ бомбариро-
вщик истребительнүүдэй тахалгалта
дору манай аэдромдо довтолхы нэ-
дэбэ. Немецкэ бомбарирошинууд
вентнэ артиллерийн шуурган шанга
буудалгада ороход дээрнээ эршондоо
хүрэнгүйгээр бомбонуудта хаяжа, тэд-
нэ ямарын гэмтэл ушаруулаагүй.
Агаарта гэдэһэн манай истребитель-
нүүд дайсаантай байлдаба. Советскэ
дэгтүүд 5 немецкэ самолёдыг уна-
лаа.

★ Ленинградскэ фронт дээрэ манай
подразделениүүд ба снайпернууд дай-
самай 270 солдат ба офицернэ үгы
хэбэ. Снайпер Иван Денисенко дайса-
най 3 солдакыг бууджа алаа. Тээ
болбог дайнай эхилхэнэ хойшо 120
немецкэ алаһан байха юм. Артилле-

Июниин 25-ай үдэшнэй мэдээсэл

Июниин 25-ай туршадэ фронт дээрэ
шуула юмэ юушье болоогүй.
★ Баруун фронттын зарим частотууд
дээрэ манай ябан сэрэгэй жэжэ бүлэг-
үүд дайсанай хамгаалтын түрүү за-
хыг тагнаба. Артиллерийн ба ябан
сэрэгэй бугтай буудалгаар рото шахуу
гитлеровецүүд үгы хэрдэн, дайсамай
5 пулемёт хяа балэ сохигдон, хэдэн
артиллерийскэ ба миномётно батаре-
йн буудалга даралдан байна.

★ Калининскэ фронттын нэгэ уласто-
к дээрэ манай подразделениүүд ар-
тиллерийскэ буудалга хэлэйнгээ
һүүлээр, дайсагна атаковалда, һури-
рнэ газарыг эвэлэб. Немецүүд үдэрэй
турша соо 3 дахин контраатака хэб-
шье баа, тэрэ бүридөө эхэ гэгээтэй-
гээр гэдэрнэ томилоно байха юм. Уд-
эрэй турша соо бололон байлдаануудта
манай подразделениүүд 600 шахуу
немецкэ солдат ба офицернэ үгы хэбэ.
Дайсагна 6 миномёт, 100 гаран вин-
товка, 2 ракетстанци ба бусад трофей
буулаан абаба. Хүнүүд плендэ абтаа.

★ Лисчанскын оршондо манай ар-
тиллерийнүүд дайсамай байһан газарта
ажалгалтаар олодон пуштуудыг
бууджа, Артиллерийскэ буудалгаар сэр-
гэй ашаануудтай 3 автомашина ба 6
повозко үгы хэрдэн, 2 блиндаж ба
ажалагшын пункт һандаргалдан бай-
на. Агаарта патруль хэжэ ябаһан со-
ветскэ истребительнүүд дайсамай бу-
лэг самолёдуудыг хүрөөжэ тэдэрнэй
байлдаа хэбэ. Манай дэгтүүд 2 не-
мецкэ самолёдыг унаагаа.

★ Ростовскэ-Дону городһоо барду-
гаар советскэ дэгтүүд агаарай байл-
даануудта 6 немецкэ самолёдыг үгы
хэбэ. Гвардийн капитан Алаехин гэгшэ
немецкэ бомбарирошынныг унаагаа.
Тэрэ бомбарирошынгой экипажай
составһаа 2 дэгтнэ плендэ абтаһан
байна. Гвардийн ахалагша лейтенант
Ершов, младшэ лейтенант Михайлов
ба старшэ лейтенант Головачев гэгшэ
дайсамай нэжээд самолёдыг уна-
гаа. Гвардийн лейтенант Костырко
ба гвардийн ахалагша лейтенант Та-
расов гэгшэд «Мессершмитт-109» гэдэг
2 немецкэ истребительнэ үгы хэбэ.

★ Ленинградскэ фронт дээрэ манай
снайпернууд 85 гитлеровецнэ хюлаба.
Советскэ артиллеристүүд немецүүдэй
хамгаалтын барилгануудта буудалгата
довтолгоуудыг хэжэ, дайсамай 14
дэгт, 12 блиндаж һандаргалан ба һомо
«эсэргэлнүүдэй» ссад табалһан байна.
Нэгэ участок дээрэ миномётинууд дай-

самай ябан сэрэгэй бөөгшэрлэге та-
ража, тэдэрнэе бууджа. Немецүүд
эрт бүхэн тээшэ бутарса гүйлэһэн.
Манай буудал төрөншынэ ванбасла-
н байна. Снайпернууд нүхэр Насед-
кин, Баруков, Кулаков, Приходько,
Родиков, Баранов ба Сакин гэгшэд
20 немецкэ солдакыг хюлаһан байна.

★ Июньн эхин халдта хэдэн ук-
ранскэ партизанскэ отрядууд дайса-
най зам харилсаануудта хэлэ-хөдөн
сохиглонуудыг хэбэ. Партизанскэ от-
рядууд түмэр замудай утга шуула
частотууд дээрэ ябуулга хэжэ зуу-
ра дайсамай амны хушын, дайшалхы
техника ба горючтай 25 ипелонны
эмбала халһан унаагаа, 173 нагон,
116 платформо, 124 автомашина, хэд
танк ба бензинтэй цистернаүүд
һандаргалдан байна.

ршнэ ба миномётнуудай буудалга дай-
самай 29 дэгт ба блиндаж һандарга-
дан ба гэмтэглэһэн, һомо хэрэгсэл-
нүүдэй 3 олдэй табалһан байна.

★ Ленинградскэ областинд нэгэ
райондо ябуулга хэжэ байһан парти-
занска отряд хэдэн үдэр турша соо
немецкэ карательнэ өсөөшгэтэй үсэд
шанга байлдаануудыг хэбэ. Дайсамай
болбо 108 солдат ба офицерэ агуу-
ска гэгээд сухарха баатай болоһон
байна. Партизанууд 5 немецкэ солдат
ба оршуулагшын плендэ абаба. Ленин-
градскэ үчгөөд отрядтай партизанууд
шосейнэ даргы дээрэ дайсамай 2 үчг-
өөн ба 2 ашаанай автомашинуудыг
үгы хэбэн, немецкэ полковникныг, ка-
питанниг ба 15 солдакыг алаһан бай-
на.

★ 342-долл немецкэ ябан сэрэгэй
дизинжин 698-дахы полкын 1-дөх ро-
тоһоо плендэ абтаһан обер-офрейтор
Вильгельм Руткевич нигэж дээрбө:
«Һантан советскэ авиаци Ельня го-
родтохи сэрэгэй объектүүдта довтолго
хэбэ. Хаягдан бомбонуудар 9-дөх
немецкэ армейскэ корпусой ба 342-
дөх дивизион эдөө-голой складууд
һандаргалдан байна. Гурдлай, «вог-
сэргэлнүүдэй» ба горючтын складууд
дүүһэн үгы хэбэ. Дотожо хэжэ үшөө
гарнизонной олонхи солдат алагдаһан
ба шархатуулагдаһан байна.»

★ Улан Армиин үбхэй довтолгын
үдэ гитлеровецүүднээ сүлөөлгөншэ
Орловскэ областин Нижняя Залемш
гэдэг деревинд ажалуудшад немецүүд-
эй зобозоо алаһан 6 советскэ гражд-

Бүрэгт-монголой баятар

Баатар Тулаевта

Арвнган хара Гитлэрий
Агууша муухай нохосууды
Алхаа бүрнш тооложо
Ахан тоншон даранаши,
Абай-Гэсэр баатартад
Айхала мэдэнчү тэмсэжэ,
Агуу советскэ орондо
Алдар суугаар нэрлэнэши.

Бузар хара Гитлэрий
Буртга муухай нохосууды
Бусага замынь олгончү
Буудан тоншон даранаши,
Баатар абай Гэсэртэй
Булад пунгаар тэмсэжэ,
Бурят-Монгол орондо
Баатарай нэрээр суургалташ.
Б. Ямаков.

Эрдэни герой

Солтой совет орондо
Солото герой урбаалши,
Эндэ Бурят-Монголом
Эрдэни герой бадарбалши,
Баржатар Саянай хажууга
Баатар хувчун түрөө бэнш,
Буша мэрэгн хабаара
Баруун тээшээ мордоо бэнш,
Ами бөөө хайрланчү
Арвнган нохостой дайлааши.

Алхан герой шалгаржа
Алтан одоор яларбалш,
Түрөл гарад нутагтаа,
Түнхэн ариун газартаа,
Айлын боложо эрөөлши,
Алдар суугаа асаралши.

А. Барбаков—Толгой эхнэ
Зүүнүлдэн 4-дхи классай
буралша.

Жамбал-баатар тухай дуун

Гушанхан гурбан Мундаргын
Гулгахан аршаанаа түрөөлши,
Эндэхэн наһаа тооложо
Эрхэнгээ эрхимнь болоолши.

Немецхэн харшан дайсама
Ножоодээр—хошоодоор
ходоолши,
Нэрэнгээ снайпер—мэргэни
Нагшхан вхоогөө абаалши.

Ариун мэргэн Буряттай
«Алтан Одон» сасарба,
Агуу эхэ байдаана
Жамбал—Баатар тодорбо.

Алтанхан Одын магтажа
Ариунхан гөрөлдөн ягаанам,
Гушанхан гурбан Мундаргын
Гулгахан аршаанаар уганам.

Радио Никомай.

Анабайдалайн хронико

1905 ондо Тунхэнэй аймаг
гай Тагархай нутагта түрээ-
бэ.

1942 оной май нарада Улаан
Тугай орденээр шагнадаба.

1941 оной декабриш 27-до
Улаан Армида татагдаа.

Тэрэ жэлэй июнь нарада
ВКП(б)-эй члендэ абтаба.

1942 оной апрелиш 1-дэ
дайшалхи ябуулгата эхилэ.

1942 оной майн 1-ий үдэр
СССР-эй Ветховно Советэй
Президиумэй Указаар Совет-
скэ Союзай Геройн нэрээрэгэ
ологдобо.

1942 оной майн 1-ий үдэр
27 фрицые худанан юм.

1942 оной майн 1-ий үдэр
27 фрицые худанан юм.

„16 нара соо 313 фрицые худанан байгаа наа, эдэгэжэ бусаад үшөө 626-е алахаб, 33 хүнийе онсо буудалгада хурганан наа, үшөө 66-е бэлдэхэб, нини командалхан завод 1.442 немецые алахан байгаа наа, үшөө 8.000-ые худанан тангаргаа үгэнэб.“

Ж. ТУЛАЕВ.

Гал дүлэн соогуур...

Толтой нутагай хүбүүн

Үшөө бага баятар байханаан хойш
сэвэ бушуу шэмбай хувчун боло-
ло даа гэжэ түрэл Толгой нутагай-
хидны хэмдэг байгаа. Тийхээр,
30-гад жэлэй савда тээ, ажбайдалай
амта шэмэе бая мэдэжэ ябаан 7—8-
тай Жамбал хувчунэй удаан баяг туй-
хайн уришамал хэлэхэнь гэшэнш
бэрхэтэй байгаа.

Манай 7 боец 113 немецые динлэбэ

Недондоной майн 1-ий үдэр манай
герой Тулаев өөрынгөө дайшахи нү-
хэдтэй домогто ехэ байдаа хэбэн тухайн
бөшөө.

Сөсэриг уужам Совет орондо суур-
жаха ершэн солото баатар Тулаев
Жамбал Ешевич Түнхэнэй гуд тала-
да табан хошуу мал адуулажа, тайга
хүбшэ соонь түрэл бүрнш ан гүрбөл
агажа хүн болоон, коммунистическэ
обществын эдбхитэй байгуулагшань
боложо хүмүүшлэн түвхитэй.

...Хүлэ ороогчү хувчунгээ тэбэрэн
Ханда нүхэрэйгөө улаан пулдаараа
үдэшэжэ байхадань.

Шэмбай ширяг Жамбал хувчун
нохосой түрүүлгшэ байхадань, хү-
тэбэрлэхэ амхи-зургаанууга ма-
галтай фэйнаар ажаллахашы—
одо хэржэ бүдгын хойноо, хала хүб-
шын ангай хойноо алдарту агнажа,
өөрынгөө элбэг эхэ олоор олон зонин
гайхуулаг, ангууша хүннөө атаар-
хуудат байгаа.

— Немецүүд түрлэгтээ буудалган-
гүй. Тэдэншье талааа манайше та-
лааа айхабар ехэ хүсөөвүд табиг-
дантай. Шабартай шингтэй газар дээр
рагал дүлэн улаан гуягажа харагдана.
Ехэ буугай дүн, бобо момонтуудай
тэбэрлэг шэхэ дүлэрүүлхээр. Газар-
таа—хунга машинанууд, өөөлө хара-
хала үлэнэй саагуур нагуур боро
хүхэ чигтэй бүргэн самалдууду бу-
шуу хурданаар иншэ тиншэ элхи
нишэжэ энэ тэндэ аюулэй бобо ал-
хана. Утар уварай, гарга гайн, амхи
шубанай гал дүлэн саана наран на-
майе хаража «тавай хэрэг үнэр, таар-
наахат» гэжэ хэлэнэ.

Үшөө Эсэгэ орондо хамгаалгын агуу-
сэвэ дайн сэрэгтэй эхлэхэбэ урид мэр-
гэн бууша, магтаалта ангуушан гэжэ
Тулаев тухай Түнхэнэй таришад,
Байгалай загашаад баясан хэлсэдэг
бэлэй.

...Шуурга баалхитай шөрвүн хүйтэн
саг байгаа. Тэрэ үбэл түрлэгтэй неме-
цүүд тухын районуд тээшэ түмэлжэ,
хөөр эхэ горойд хоорондоо зам хар-
рилсаае талалха, тигтэд Ленинград
зүвн талалхаан сохиго бардан өшөл
болголтгойгоо худал мэхээр тэжөөлдөн
тобдог сэрэгтэ тууван байгаа.

Ангууша Тулаев фронт дээрэ
...Домогто ехэ 41 он, Агуушэ совет-
оно арад хүр хүлэе эхэ хөөсөөрө бо-
ложо, бүү зэбсэгэ бариг, булчирга-
на дайсаанаа бардан жаргалтэй бай-
лаа хамгаалгын түгөө жагсаба. Одон
арадууд өөрынгөө шударгуу сэхэ шлэг-
дэ байн хувчундые шэлэн абажа, «шу-
нахай фашистуудые хэзэ бутта сохиго,
илалтага шэрэн баатарнууд болон
бусажа ерэгтэй» гэжэ амал тангартаа үт-
эн байгаа.

Старо Русси, Ильмень нуурай ор-
шонло айхабар халуу тулашаанууд
боложо байхэ ведэ Бурят-Монголой
магтаалта агнуушан ошоо нэв.

Жамбал Ешевич Тулаев зол жар-
гала агнууша шубанашаа аршаахи
тула ардаг моршо унажа, ангууша со-

Бинишхан, шаб гэжэ бөөтэй яаруу-
зангай шуран хувчун Жамбал удаан-
шые болонгчү фронтын байдалтай та-
нидаба. Байдаанай винтовкэ баржа,
хөөр хүлгэй армалан нохосуудые аг-
наха гэжэ тэрэ үбэл гарахаан кой-
шо өөрынгөө арадай захил жорөөд
дэбэн наанажа, харахан фашист бүханийн
тоншон унагажа ябана. Жамбал Ту-
лаев Байгалай баруун хадануудаар,
Саянай харьдаг уулануудай талаа за-
харнш хэржэ буугануудые агнажа, тэ-
тэнэй аршынш эдлэхөгчүн тула гансад
чотон чотунь бүлэжэ алаалтагад ал-
дыар, эндэше, Росси баруун захата
ерөөд байхадэ, газар нутаг, хала гол-

хайрахагчү ёдо хуултайбди. Тиниэ
түмэр хатуу жаг заршамгүгөөр хар-
ша дайсаание тодон динлэхэ гэшэнш
бэрхэтэй байхынш үнөншө хүн бүхэн
ойгоно.

Тулаев боец өөрынгөө нүхэдтэй
уришаа дабшажа айхабар ехэ неме-
цэ бүхэлэгтэе абаха зорилготой бай-
ба. Хэдхуртай эдэн дабтар проволоч-
кэ, нүхэ болдогуд, олон буугануудар
зэбсэгэлэн ДЭОТ-гуд байгаа. Сагуура
ээлхэн манай газарай арад зонине та-
мынтаа шабарта эзлэн абаад, баалажа
зобожо бариван немецые бүхэлэгтэе
ээлхын тула зорилгой Жамбал Амре-
сенко, Арааш гэгшдтэй адли эрхим
нүхэдтэе хамта дабшаба.

Дайн дээрэ шуша адгалгачүгөөр
байдалаа болохонгчү юм. Тиниэбээ
ээлшэ дабталтын ведэ арбаад нүхэд-
энэй баатарар үхлэн бэхэй гэжэ,—
Жамбал дурлаа.

Түдэшэ 7 үндэһэнэй түгөөдөгшад
Эсэгэ оройногчү приказ үзэгшлэн
бөөлүлхын түгөө саашада тэмсэбэ.
Тулаев ба тэрэнэй нүхэд эзлэн та-
зараа бүхэлөөд, саашааа хяналта
ажалгалта хэлхэн, хүннш бүрэнхыэ
3 хүн харалан харагдэб. Удааншые
бохонгчү эдэнэй ами талажэ, хүвчээр-
нш мөхтөдэ эдэнэй нөгөннш томохон
офицер ба, янөөдэ хоёрынш аминнш
абаран фашишад байгаа. Немецүүд
нимо хүнээ алуудад байхадэа хороо
бусажэ артиллерийскэ-инженерно хү-
сэтэ буудалга нэбэн байна. 15 мину-
та соо ээлжэ забаргчү нимо буудал-
га хэгдэ, Тэрэнэй хүвчээр манай хү-
вчүд бэээ забажэ, буугаа тааруу-
жа, обойскөө дуудажэ, ставжөө ба-
гар пулемедуудаа тодожо тааруу-
ван байба. Хялвагыше табиганшье баа
буудалаан бэртэг, буудалаан хянашад
байба. Нимо бөлэхэд аргагчү шухала
хэрэгтэй. Ушарынш юуб гэхэдэ тиниэ
хүсэтэ буудалга хэбэнэй хүвчээр не-
мыцүүд арга бэшэ атакада ородог та-
ктикын заабартай. Тиниэбээ тудашай-

хид тэдэнэй атакые хүлэжэ байхадэа
эндүүрөөгчү, Удааншүчү үлэнхэ фа-
шистуудай хүрөөгөөрө бозожэ дэбшэба.
Манай хувчунд хүсөөө замгадан ууртай
хурса боложо ойро эрхыншө хүлэжэ,
өөндө-өөндөнгөө бөөмө дадалхан шю-
жа тэсөөргтэйгөөр утгажа элбэгдэб.
Араад саяан ерхэдэн ами табарал-
гынш, иналтын хүсэтэ гал манай хү-
вчүд зөөбө, 2 пулемет хурда-
наа мэдэжэ таршаанаба. Хобдог
фрицүүд авт шэгээ алдажа, зу-
галад талалха аргаа алдажа, Тулаев-
нэй бомоор тоншоотоба. Ингэээ энэ
бишнхэн байдалада 7 яншай хүвчүд
113 немецые динлэхэ, алдар сууда га-
рвал юм. Тиниэбээ эдэ 7 эрлэгт хү-
вчүд Берлинш абахтай алдыар тэн-
сүүлэт энэ «бүхэлүлгыншэ булган
абаад, байдаанай приказ бөөлүлхэн
юм.

Тэрэнэй хүвчээр Тулаев боец Улаан
Одойн орденээр ба бусад нүхэднш
буудалаа дээлэ шагнаж хайраа хүртэ-
бэ бэлэй.

Дайн сэрэгтэ хэн мэргэн бууданаб,
хэн мэлхэтэй ба зорилгой байнаб, тэрэ
палаа динлэжэ шадана. Жамбал
Ешевич онсо буудалгынш зашмалтай
ба тиниэ түлэл утгай болхоор нэгэ-
шье немецые табигачүчү, дайсаанай
талаа зөбүүрлэл түрүүдэг, өөрынгөө
талада омгорхог магтаал асардаг
байна.

Жамбал Тулаевэй зориг баатарша-
гала уян бэрхэдэн, мэлэ оншоодо
заха хизаар байгачүчү Ушарынш гэ га-
зартаа яар немецүүдтэ ярига хүнд
татажа, тэдэншэ мөдүүлэн зободог
байна. Жамбал командрай жэлшээ-
шэгчү баатаршагта тухайн хэзэ-
нагчү магтан байрхан дуудад, үл-
гэр шүлэг зохёдог болоо. Манай ба-
тарай нэрэн мүнхөөдө хүндтэй боло-
жо, Эсэгэ орондо хамгаалгын агуушэ
дайн сэрэгтэй түвхлэ шээ тодотомо
найхан хуудана нэбэ.

...Полкын штабтай дэргэдэ снайпер-
скэ буртуулан дүвргэдэ зөвөдэй коман-
дэ болон бусажа ерэхэ ведөнш неме-
цүүд өөрынгөө түрлэгтэе буудалуула-
гчү, харин үшөө үрлэхэбэн байгаа.
Тулаевтэ тэрэ хабар айхабар ехэ үвч-
үр гүтбэ, Мотор тактикын энэ сэрэгтэ
снайпер ябаха гэшэнш барат бэшэ хэ-
рэг. Снайпер болбо онсо мэргэжэр
буудалхын хажуугаар дайсаанай байда-
лые шэжэлхэ, байн муу талынш

хид тэдэнэй атакые хүлэжэ байхадэа
эндүүрөөгчү, Удааншүчү үлэнхэ фа-
шистуудай хүрөөгөөрө бозожэ дэбшэба.
Манай хувчунд хүсөөө замгадан ууртай
хурса боложо ойро эрхыншө хүлэжэ,
өөндө-өөндөнгөө бөөмө дадалхан шю-
жа тэсөөргтэйгөөр утгажа элбэгдэб.
Араад саяан ерхэдэн ами табарал-
гынш, иналтын хүсэтэ гал манай хү-
вчүд зөөбө, 2 пулемет хурда-
наа мэдэжэ таршаанаба. Хобдог
фрицүүд авт шэгээ алдажа, зу-
галад талалха аргаа алдажа, Тулаев-
нэй бомоор тоншоотоба. Ингэээ энэ
бишнхэн байдалада 7 яншай хүвчүд
113 немецые динлэхэ, алдар сууда га-
рвал юм. Тиниэбээ эдэ 7 эрлэгт хү-
вчүд Берлинш абахтай алдыар тэн-
сүүлэт энэ «бүхэлүлгыншэ булган
абаад, байдаанай приказ бөөлүлхэн
юм.

Тэрэнэй хүвчээр Тулаев боец Улаан
Одойн орденээр ба бусад нүхэднш
буудалаа дээлэ шагнаж хайраа хүртэ-
бэ бэлэй.

Дайн сэрэгтэ хэн мэргэн бууданаб,
хэн мэлхэтэй ба зорилгой байнаб, тэрэ
палаа динлэжэ шадана. Жамбал
Ешевич онсо буудалгынш зашмалтай
ба тиниэ түлэл утгай болхоор нэгэ-
шье немецые табигачүчү, дайсаанай
талаа зөбүүрлэл түрүүдэг, өөрынгөө
талада омгорхог магтаал асардаг
байна.

Жамбал Тулаевэй зориг баатарша-
гала уян бэрхэдэн, мэлэ оншоодо
заха хизаар байгачүчү Ушарынш гэ га-
зартаа яар немецүүдтэ ярига хүнд
татажа, тэдэншэ мөдүүлэн зободог
байна. Жамбал командрай жэлшээ-
шэгчү баатаршагта тухайн хэзэ-
нагчү магтан байрхан дуудад, үл-
гэр шүлэг зохёдог болоо. Манай ба-
тарай нэрэн мүнхөөдө хүндтэй боло-
жо, Эсэгэ орондо хамгаалгын агуушэ
дайн сэрэгтэй түвхлэ шээ тодотомо
найхан хуудана нэбэ.

...Полкын штабтай дэргэдэ снайпер-
скэ буртуулан дүвргэдэ зөвөдэй коман-
дэ болон бусажа ерэхэ ведөнш неме-
цүүд өөрынгөө түрлэгтэе буудалуула-
гчү, харин үшөө үрлэхэбэн байгаа.
Тулаевтэ тэрэ хабар айхабар ехэ үвч-
үр гүтбэ, Мотор тактикын энэ сэрэгтэ
снайпер ябаха гэшэнш барат бэшэ хэ-
рэг. Снайпер болбо онсо мэргэжэр
буудалхын хажуугаар дайсаанай байда-
лые шэжэлхэ, байн муу талынш

хид тэдэнэй атакые хүлэжэ байхадэа
эндүүрөөгчү, Удааншүчү үлэнхэ фа-
шистуудай хүрөөгөөрө бозожэ дэбшэба.
Манай хувчунд хүсөөө замгадан ууртай
хурса боложо ойро эрхыншө хүлэжэ,
өөндө-өөндөнгөө бөөмө дадалхан шю-
жа тэсөөргтэйгөөр утгажа элбэгдэб.
Араад саяан ерхэдэн ами табарал-
гынш, иналтын хүсэтэ гал манай хү-
вчүд зөөбө, 2 пулемет хурда-
наа мэдэжэ таршаанаба. Хобдог
фрицүүд авт шэгээ алдажа, зу-
галад талалха аргаа алдажа, Тулаев-
нэй бомоор тоншоотоба. Ингэээ энэ
бишнхэн байдалада 7 яншай хүвчүд
113 немецые динлэхэ, алдар сууда га-
рвал юм. Тиниэбээ эдэ 7 эрлэгт хү-
вчүд Берлинш абахтай алдыар тэн-
сүүлэт энэ «бүхэлүлгыншэ булган
абаад, байдаанай приказ бөөлүлхэн
юм.

Тэрэнэй хүвчээр Тулаев боец Улаан
Одойн орденээр ба бусад нүхэднш
буудалаа дээлэ шагнаж хайраа хүртэ-
бэ бэлэй.

Дайн сэрэгтэ хэн мэргэн бууданаб,
хэн мэлхэтэй ба зорилгой байнаб, тэрэ
палаа динлэжэ шадана. Жамбал
Ешевич онсо буудалгынш зашмалтай
ба тиниэ түлэл утгай болхоор нэгэ-
шье немецые табигачүчү, дайсаанай
талаа зөбүүрлэл түрүүдэг, өөрынгөө
талада омгорхог магтаал асардаг
байна.

Жамбал Тулаевэй зориг баатарша-
гала уян бэрхэдэн, мэлэ оншоодо
заха хизаар байгачүчү Ушарынш гэ га-
зартаа яар немецүүдтэ ярига хүнд
татажа, тэдэншэ мөдүүлэн зободог
байна. Жамбал командрай жэлшээ-
шэгчү баатаршагта тухайн хэзэ-
нагчү магтан байрхан дуудад, үл-
гэр шүлэг зохёдог болоо. Манай ба-
тарай нэрэн мүнхөөдө хүндтэй боло-
жо, Эсэгэ орондо хамгаалгын агуушэ
дайн сэрэгтэй түвхлэ шээ тодотомо
найхан хуудана нэбэ.

... Дайсаана каража нлэстэ
туулаад түргөөр бусажа ерэгт!
Дайнай дүүрэмсээр Москвадаа
бусажа ерэхэ бээб гэжэ наанаба.
Хэрбээ армид ошоогчү хаданни
манайда айшажа эрээрэгтэй—би
айхабар ехэ байртгаар угтахэ.
Катя».

«Артиллерийскэ буудалга хэбэ-
ншгээ хүлээр немецүүд атакэ
хэжэ ороо. Тэдэнэр хадаа энэ
бишнхэн тужа тодон соо аминш
юумэ үлөөгчү гэжэ бодоһон бай-
гаа. Тинхэдэн старшина Жамбал
Тулаев: «Нэгэшые алхам сухари-
хагчү!» гээл хашхарба. 7 боец
үлөө. Пулеметчигүүд жагсаалнаа
гараа. Тулаев өөрөө пулемёдоно-
гоо хажууда хэбтэбэ. Немецкэ
пулеметчигүүд хажуу талаа худал-
рынш шургаа ороо. «Нэгэшые ал-
хам сухарихагчү!» гээл ээ Тулаев
хашхарба. Тэрэ атакань сухаруу-
лан сохидоо. Жамбал Тулаев
бурт хүн. Дайн болохооо урда
тээ Тулаев айхабар мэргэн ан-
гуушан ябаһан юм. Тулаевэй
гэрнш фронттоо амар холо, Старо
Руссаана Байгал далай хүртэр
балаа холо. Тээ Жамбал Тулаев
түрэнһон орон нутагаа аршалан
хаггаажэ байна гэшэлэ.

Илья Эренбург».

«Мэндэ амар, Жамбал!
Хяналан Тавай баатаршагта
хай радиогоор дуудаб, тиниэ
Тавине бүхы коллективнэй
үлэншөө халуунсар амаршан
Тавай байдаанай амжаа
үдэрбөө үлэртэ нэмэг лэ. та
алдар солодо захэ хизаар гэжэ
байг лэ!
Өөр тухайгаа олые бэшэ
юумэгчүб. Хуушаараа байн
баяар Москвага бусахамни,
аргагчү манайда айшажа эр-
рэгтэй, үлэр хүнншү хүлөө
байнаб.

Иналтын хүвчээр туулаа
байртай. Амаршалагыш Нини

«Мэндэ амар, Жамбал!
Бригитта Танда комсомольскэ
бидр хурганэ.

Танда Советскэ Союзай Геройн
нэрээрэгэ олгожо, Лениней орден
«Алтан Одон» медальтайгаар
барууданай лашарамда амаршал-
наб. Тавай залуу ажбайдалтанай
ажалта туйлахые хүсөнб. Та-
нине фронт дээрэ абана гэжэ
мэдэхэдэе угаа ехээр атаарханаб.
Нэгэ хэдэ үгэ өөр тухайгаа
бөшөхэмни. Миниэ түрэнһон 5
аханарин бараннаа фронт дээрэ
дайлагдажа байна. Би өөрөө
автоматчк ба сандружиннича гэжэ
хөөр мэргэжэ шудалжа байнаб.
Мүнөө эдэл фронттоо хаба шад-
лаараа туулаанади. Эгшэмни
хургуудна багшаар хүдэлэрнш-
шэ. Түрэлхидни гэртээ. Дары
дээрэ энэзэгэр дүүргээд тавай
өшөг бөшөхые хүлэжэ үлэнэб.

Бригитта Комарина».

«Хүндэтэ Жамбал, Сталин
шадар зөбүүн муухай дайса
гарнаа хосорһон мивин эрэ и
рэйми түлөө үлөөгчынш абыш,
ни хубүүнэй абын ами наһы
таһалхан хоргоо муухай дай-
наа харюугаа абыш. Тинхэдэн
дэтэ Жамбал, Та, үлэр бүр-
улам олон фрицуудые тонш
абхыметнай ба дайсаана дар-
малта туйлажа гэртээ турган
бусажа ерэгт гэжэ үнэн зүрхэн
хүсэналби.

«Мэндэ амар, Жамбал!
Хяналан Тавай баатаршагта
хай радиогоор дуудаб, тиниэ
Тавине бүхы коллективнэй
үлэншөө халуунсар амаршан
Тавай байдаанай амжаа
үдэрбөө үлэртэ нэмэг лэ. та
алдар солодо захэ хизаар гэжэ
байг лэ!
Өөр тухайгаа олые бэшэ
юумэгчүб. Хуушаараа байн
баяар Москвага бусахамни,
аргагчү манайда айшажа эр-
рэгтэй, үлэр хүнншү хүлөө
байнаб.

Иналтын хүвчээр туулаа
байртай. Амаршалагыш Нини

«Мэндэ амар, Жамбал!
Бригитта Танда комсомольскэ
бидр хурганэ.

Танда Советскэ Союзай Геройн
нэрээрэгэ олгожо, Лениней орден
«Алтан Одон» медальтайгаар
барууданай лашарамда амаршал-
наб. Тавай залуу ажбайдалтанай
ажалта туйлахые хүсөнб. Та-
нине фронт дээрэ абана гэжэ
мэдэхэдэе угаа ехээр атаарханаб.
Нэгэ хэдэ үгэ өөр тухайгаа
бөшөхэмни. Миниэ түрэнһон 5
аханарин бараннаа фронт дээрэ
дайлагдажа байна. Би өөрөө
автоматчк ба сандружиннича гэжэ
хөөр мэргэжэ шудалжа байнаб.
Мүнөө эдэл фронттоо хаба шад-
лаараа туулаанади. Эгшэмни
хургуудна багшаар хүдэлэрнш-
шэ. Түрэлхидни гэртээ. Дары
дээрэ энэзэгэр дүүргээд тавай
өшөг бөшөхые хүлэжэ үлэнэб.

Бригитта Комарина».

«Мэндэ амар, Жамбал!
Бригитта Танда комсомольскэ
бидр хурганэ.

Танда Советскэ Союзай Геройн
нэрээрэгэ олгожо, Лениней орден
«Алтан Одон» медальтайгаар
барууданай лашарамда амаршал-
наб. Тавай залуу ажбайдалтанай
ажалта туйлахые хүсөнб. Та-
нине фронт дээрэ абана гэжэ
мэдэхэдэе угаа ехээр атаарханаб.
Нэгэ хэдэ үгэ өөр тухайгаа
бөшөхэмни. Миниэ түрэнһон 5
аханарин бараннаа фронт дээрэ
дайлагдажа байна. Би өөрөө
автоматчк ба сандружиннича гэжэ
хөөр мэргэжэ шудалжа байнаб.
Мүнөө эдэл фронттоо хаба шад-
лаараа туулаанади. Эгшэмни
хургуудна багшаар хүдэлэрнш-
шэ. Түрэлхидни гэртээ. Дары
дээрэ энэзэгэр дүүргээд тавай
өшөг бөшөхые хүлэжэ үлэнэб.

Бригитта Комарина».

«Мэндэ амар, Жамбал!
Бригитта Танда комсомольскэ
бидр хурганэ.

Танда Советскэ Союзай Геройн
нэрээрэгэ олгожо, Лениней орден
«Алтан Одон» медальтайгаар
барууданай лашарамда амаршал-
наб. Тавай залуу ажбайдалтанай
ажалта туйлахые хүсөнб. Та-
нине фронт дээрэ абана гэжэ
мэдэхэдэе угаа ехээр атаарханаб.
Нэгэ хэдэ үгэ өөр тухайгаа
бөшөхэмни. Миниэ түрэнһон 5
аханарин бараннаа фронт дээрэ
дайлагдажа байна. Би өөрөө
автоматчк ба сандружиннича гэжэ
хөөр мэргэжэ шудалжа байнаб.
Мүнөө эдэл фронттоо хаба шад-
лаараа туулаанади. Эгшэмни
хургуудна багшаар хүдэлэрнш-
шэ. Түрэлхидни гэртээ. Дары
дээрэ энэзэгэр дүүргээд тавай
өшөг бөшөхые хүлэжэ үлэнэб.